

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра Сільськогосподарського машинобудування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ
Викладач 	Віктор ДЕЙКУН кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри СГМ
Контактний тел.	+38(050) 5515404
E-mail:	viktor.deikyn@gmail.com
Обсяг та ознаки дисципліни	Обов'язкова дисципліна, змістових модулів – 2. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 3.0, годин – 90, у т.ч. лекції – 32 годин, практичні заняття – 0 годин, самостійна робота – 58 годин. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська. Рік викладання – 2025.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відеоконференцій Zoom, Meet, через електронну пошту, Viber, Messenger, Telegram за домовленістю.
Пререквізити	Особливі вимоги відсутні / або після вивчення дисциплін фізика; хімія; основи екології; безпека життєдіяльності; суспільно-економічні дисципліни; загально-технічні дисципліни.

1. Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Основи охорони праці» є надання студентам знань і формування вмінь з правових та організаційних питань охорони і гігієни праці, виробничої санітарії, безпеки праці та протипожежної безпеки, визначених відповідними державними стандартами освіти, а також активної позиції щодо практичної реалізації принципу пріоритетності охорони здоров'я працівників.

Завдання вивчення дисципліни:

- ознайомлення студентів з законодавчою та нормативною базою з охорони праці в Україні та її використання у виробничій діяльності;
- ознайомлення з системою державного управління охороною праці та організацією охорони праці на виробництві;
 - вивчення і аналіз шкідливих та небезпечних факторів на виробництві, пропаганда безпечних засобів праці, та захисту працівників від небезпечних та шкідливих факторів, а також ліквідації від наслідків їх дії;
 - оволодіння студентами знань, вмінь і навичок, необхідних для їх реалізації.

2. Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

- знати законодавчі і нормативні акти, які регламентують організацію охорони праці;
- знати організацію управління охороною праці;
- мати навички здійснення безпечної діяльності;
- ідентифікувати небезпечні та шкідливі виробничі фактори, що супроводжують працю на виробництві; організувати вирішення питань охорони праці на виробництві (організації);
- використовувати нормативні документи та забезпечувати безпечні й нешкідливі умови праці на виробництві;
- знання законодавчі, нормативно-правові, інженерно-технічні та санітарно-гігієнічні основи забезпечення безпечної діяльності.
- організовувати та брати участь у розслідуванні нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.

вміти:

- користуватися законодавчими і нормативними актами, які регламентують організацію охорони праці;
- організовувати управління охороною праці;
- організовувати результативні і безпечні умови роботи;
- організовувати і проводити навчання й інструктаж з питань охорони праці;
- ініціювати оперативне та доцільне вирішення виробничих проблем відповідно до зональних умов;
- здійснювати заходи щодо захисту працівників від впливу небезпечних і шкідливих факторів;

–здійснювати профілактичні заходи щодо запобігання професійних захворювань;

–проводити розслідування нещасних випадків та аварій;

–здійснювати контроль за дотриманням санітарно-гігієнічних вимог та пожежної безпеки;

–ідентифікувати, аналізувати та досліджувати небезпечні чинники природного та техногенного середовищ. Вміти обґрунтовано вибирати пристрої, системи і методи відповідно до майбутнього профілю роботи з попередження виникнення надзвичайних і ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків

набути соціальних навичок (soft-skills):

– здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал, взаємодіяти в професійній діяльності;

– небайдуже ставлення до участі у громадських суспільних заходах, спрямованих на підтримку здорового способу життя оточуючих;

– здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральнотехнічному національному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу; Положення про організацію вивчення вибіркового навчального дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Правові та організаційні основи та управління охороною праці

Тема 1. Правові та організаційні питання охорони праці.

Тема 2. Законодавча та нормативна база України з охорони праці.

Тема 3. Державне управління охороною праці та організація охорони праці на виробництві.

Тема 4. Навчання з питань охорони праці.

Тема 5. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.

Тема 6. Аналіз, прогнозування, профілактика травматизму та професійної захворюваності на виробництві.

Змістовий модуль 2. Основи виробничої та пожежної безпеки

Тема 7. Загальні положення фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.

Тема 8. Повітря робочої зони. Вентиляція виробничих приміщень.

- Тема 9.** Освітлення виробничих приміщень виробничих приміщень.
- Тема 10.** Захист від вібрацій, шуму, ультразвуку та інфразвуку.
- Тема 11.** Захист від іонізуючих випромінювань
- Тема 12.** Загальні поняття про виробничі небезпеки, причини їх виникнення та запобігання наслідкам.
- Тема 13.** Безпека функціонування систем під тиском та кріогенної техніки.
- Тема 14.** Безпека вантажно-розвантажувальних і транспортних робіт.
- Тема 15.** Електробезпека.
- Тема 16.** Пожежонебезпечні властивості матеріалів та речовин. Система пожежного захисту.

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль.

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою, у тому числі: перший модуль – 50 балів, другий модуль – 50 балів.

Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

6. Рекомендована література

Базова

1. Бедрій Я.І., Джигирей В.С., Кидасюк А.І. та ін. Охорона праці: Навч. посібник. - Львів: ПТВФ «Афіша», 1997. - 258 с.
2. Гогіташвілі Г.Г. Системи управління охороною праці: Навч. посібник. - Львів: Афіша, 2002. - 320 с.
3. Гогіташвілі Г.Г., Лати В.М. Основи охорони праці: Навч. посібник. - 2-ге видання, стереотипне. - Львів: «Новий світ-2000», 2005. - 232 с.
4. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці: Підручник. - Львів: Афіша, 2002. – 320 с.
5. Жидецький В.Ц., Джигирей В.С., Сторожук В.М. та ін. Практикум із охорони праці: Навчальний посібник / За ред. канд. техн. наук, доцента В.Ц. Жидецького. - Львів: Афіша, 2000. - 352с.
6. Законодавство України про охорону праці: Збірник нормативних документів: У 4 т. - К.: Основа, 1995.
7. Кодекс законів про працю України: Офіційне видання. - К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2002. - 224 с.
8. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами від 8 грудня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141; 2005. - № 2. - Ст. 44.

9. Купчик М.П., Гандзюк М.П., Степанець І.Ф. та ін. Основи охорони праці. - К.: Основа, 2000. - 416 с.
10. Отвага І. Профілактичне лікування - важлива ланка в системі.
11. Правила пожежної безпеки в Україні. – К.: Укрархбудінформ, 1995. – 195 с.
12. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України від 24 лютого 1994 р. з наступними змінами.
13. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15 вересня 1999 р. з наступними змінами.
14. Рожков А.П. Пожежна безпека: Навчальний посібник. – К.: Пожінформтехніка, 1999. – 256 с.
15. Трудове право України.: Навч. посібник / За ред. П.Д. Пилипенка. - К.: «ІнЮре», 2003. – 536 с.
16. Трудове право України: Підручник. - К.: Вікар, 2003. - 725 с.
17. Трудове право України: Підручник. Вид. 2-ге / За ред. Н.Б. Болотної, Г.І. Чанишевої. - К.: Т-во «Знання», 2001. - 562 с.

Допоміжна

1. Закон "Про охорону праці". Збірник нормативних документів. 1 том. Київ, 1995.
2. Вищипай В. Ще раз про санітарно-гігієнічну характеристику умов праці // Охорона праці: Науково-виробничий журнал. - К., 2005. - № 1. - С.40.
3. Гайдук Л., Отвага І. Професійні хвороби та шляхи їх профілактики // Охорона праці: Науково-виробничий журнал. - К., 2004. - № 11 - С. 36-38.
4. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості виробничого процесу. "Охорона праці", №6/98.
5. Гігієнічна класифікація умов праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості виробничого процесу. - К., 1998. - 34 с.
6. ДСТУ 12.0.003-74*. ССБТ. Небезпечні і шкідливі виробничі фактори Класифікація.
7. ДСТУ 8828:2019 Пожежна безпека. Загальні положення.
8. ДСТУ EN 60079-0:2017 Вибухонебезпечні середовища. Частина 0. Устаткування. Загальні вимоги (EN 60079-0:2012, IDT)
9. ДСТУ 8829:2019 Пожежовибухонебезпечність речовин і матеріалів. Номенклатура показників і методи їхнього визначення. Класифікація
10. ДСТУ 2273-93. ССБП. Пожежна техніка. Терміни та визначення (41014)
11. ДСТУ EN 2:2014 Класифікація пожеж (EN 2:1992; EN 2:1992/A1:2004, IDT). Мова документа – англ.
12. ДНАОП 0.00-4.03-98. Положення про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на підприємствах.
13. ДНАОП 0.00-4.09-93. Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства.

14. ДНАОП 0.00-4.11-93. Типове положення про роботу уповноважених трудових колективів.
15. ДНАОП 0.00-4.12-99. Типове положення про навчання з питань охорони праці.
16. ДНАОП 0.00-4.21-93. Типове положення про службу охорони праці.
17. ДСТУ 2272-93. ССБП. Пожежна безпека. Терміни та визначення.
18. Закон "Про пожежну безпеку". Нормативні акти та інші документи. Т. 1, 2, 3, 4.
19. Кузнецов Ю. Про порядок проведення медичних оглядів працівників певних категорій // Охорона праці: Науково-виробничий журнал. - К., 2004. - №10.- С 29-30.
20. Міжнародне законодавство про охорону праці: У 3 т. - К.: Основа, 1997.
21. Науково-практичний коментар до Закону України «Про міліцію». - К.: УАВС, 1996.-144 с.
22. Науково-практичний коментар до Закону України «Про охорону праці». - К.: Основа, 1997. - 328 с
23. Огневий Г. Експлуатація електрогосподарств на малих підприємствах // Охорона праці: Науково-виробничий журнал. - К., 2005. - № 2. - С. 32 - 34.
24. Пожежна безпека. Нормативні акти та інші документи: У 4 т. - К.: Основа, 1997-1998.
25. Положення про видачу Державним комітетом України по нагляду за охороною праці власникові підприємства, установи, організації або уповноваженому ним органу дозволу на початок роботи підприємства, установи, організації: затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 6 жовтня 1993 р. – №831.
26. Положення про державний, галузеві, регіональні фонди охорони праці підприємства: затверджене Постановою Верховної Ради України від 7 жовтня 1993 р. №838.
27. Положення про порядок накладення штрафів на підприємства, установи, організації за порушення нормативних актів про охорону праці: затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 1993 р. №754.
28. Правила відшкодування власником підприємства, установи і організації або уповноваженим ним органом шкоди, заподіяної працівникові ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ним трудових обов'язків: затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 23 червня 1993 р. №472.

14. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Міністерства праці і соціальної політики України <http://www.mlsp.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Державної служби України з питань праці <http://www.dnop.kiev.ua/>
3. Охорона праці. Практична енциклопедія. <http://www.ohoronapraci.com.ua/>
4. Сайт «Служба охорони праці» <http://www.ot.kiev.ua/>

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри СГМ
Протокол №1 від 27.08.2025 р.